

Helsingin kaupunki
Varhaiskasvatusvirasto
Päivähoitoyksikkö Yliskylä

PÄIVÄKOTI YLISKYLÄN

VARHAISKASVATUSSUUNNITELMA

SISÄLLYSLUETTELO

| | |
|---|----|
| 1. Johdanto..... | 2 |
| 2. Toimipisteen esittely..... | 3 |
| 3. Arvot ja toiminta-ajatus..... | 4 |
| 4. Kasvatuskumppanuus..... | 5 |
| 5. Varhaiskasvatuksen toteuttaminen | |
| 5.1 Varhaiskasvatusympäristö..... | 9 |
| 5.2 Oppimisen ilo..... | 10 |
| 5.3 Hoidon, kasvatuksen ja opetuksen kokonaisuus..... | 11 |
| 5.4 Kasvattajan rooli..... | 12 |
| 6. Lasten toiminnalliset orientaatiot | |
| 6.1 Leikkiminen..... | 13 |
| 6.2 Liikkuminen..... | 16 |
| 6.3 Taiteellinen kokeminen ja ilmaiseminen..... | 17 |
| 6.4 Tutkiminen | 18 |
| 7. Kieli ja vuorovaikutus..... | 19 |
| 8. Sisällölliset orientaatiot ja esiopetuksen sisältöalueet | |
| 8.1 Matemaattinen orientaatio..... | 22 |
| 8.2 Luonnontieteellinen orientaatio..... | 24 |
| 8.3 Historiallisyhteiskunnallinen orientaatio..... | 26 |
| 8.4 Esteettinen orientaatio..... | 28 |
| 8.5 Eettinen orientaatio..... | 32 |
| 8.6 Uskonnollis-katsomuksellinen orientaatio..... | 33 |
| 8.7 Sisällöllisten orientaatioiden jatkumo esiopetuksen opetussuunnitelman perusteiden sisältöalueisiin..... | 34 |
| 9. Lapsen tukeminen varhaiskasvatuksessa..... | 35 |
| 10. Eri kieli- ja kulttuuritaustaiset lapset..... | 36 |
| 11. Yhteistyö..... | 38 |
| 12. Yksikön varhaiskasvatuksen sisällöllinen arviointi, kehittäminen ja seuranta..... | 40 |
| 13. Loppusanat..... | 41 |
| Liitteet | |

1. Johdanto

Tämä on päiväkotiki Yliskylän varhaiskasvatussuunnitelma (Vasu).

Tämän suunnitelman pohjana ja tukena ovat olleet Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteet (Opetushallitus 2000), Helsingin esiopetuksen opetussuunnitelma (Sosiaalivirasto 2001), Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet (Stakes 2003) ja Helsingin varhaiskasvatussuunnitelma (Sosiaalivirasto 2006).

Varhaiskasvatus pitää sisällään sekä päivähoidon että esiopetuksen ja kattaa kaikki ikävuodet ennen oppivelvollisuutta. Laadukkaan varhaiskasvatuksen päämääränä on hyvinvoiva lapsi. Siinä otetaan huomioon lapsen kehitystarpeet ja perheiden erilaisuus. Varhaiskasvatussuunnitelma on päiväkodin toimintaa linjaava pitkän aikavälin kokonaisuus.

Esiopetuksella tarkoitetaan nykyään opetusta ja kasvatusta, jota annetaan vuotta ennen oppivelvollisuutta. Se on perusopetuslain alaista toimintaa, johon sovelletaan päivähoitolakia. Esiopetusta toteutetaan monipuolisesti ja kokonaisvaltaisesti toimintaa eheyttäen. Esiopetukselle ei aseteta tiedollisia tavoitteita, vaan tarkoituksena on muodostaa lapsen kannalta ehyt johdonmukaisesti etenevä kokonaisuus ja jatkumo esi- ja alkuopetuksen välillä.

Päiväkotimme Vasu on tehty yhdessä koko henkilökunnan kanssa kahden vuoden prosessissa, johon on liittynyt koulutusta ja samaan aikaan oman päiväkodin arjen tutkimista. Päivähoitoalueellamme ovat toimipisteiden edustajat ns. Vasu- parit, kokoontuneet vasu-ohjaajan opastuksella aika ajoin yhteen keskustelemaan hyvistä menetelmistä prosessin eteenpäin viemiseksi toimipisteissä.

Lasten vanhemmille on annettu mahdollisuus vaikuttaa Vasun sisältöön vanhempainiltojen arvokeskusteluissa ja kyselyissä. Vasu-luonnos on esitelty vanhempainiltoimikunnassa.

”Pedagogiikka ei ole sangon täyttämistä, vaan tulen sytyttämistä.”

(Herakleitos)

2. Toimipisteen esittely

Päiväkoti Yliskylä sijaitsee metsäisellä mäellä Laajasalossa lähellä Tullisaaren luonnonpuistoa. Vieressä sijaitsee Köökarin urheilukenttä. Meren läheisyys ja ulkoilureittien runsaus lisäävät asukkaiden viihtyvyyttä. Laajasalossa asuu paljon lapsiperheitä. Viime vuosien rakentaminen on tuonut mukanaan väestörakenteen monipuolistumista, myös maahanmuuttajaperheitä ja monikulttuurisuutta.

Laajasalossa sijaitsee nykyään yhteensä 10 päiväkotia ja 4 leikkipuistoa.

Päiväkoti Yliskylä tekee yhteistyötä varsinkin päiväkotii Ilomäen ja Sarvaston kanssa. Lähitulevaisuudessa alkaa Laajasalossa Kruunuvuoren uuden asuinalueen rakentaminen, joka tuo uusia haasteita Laajasalon päivähoidon asiakaspalveluun.

Päiväkoti Yliskylä on perustettu v. 1969, joten vuosi 2007 on päiväkodin 38:s toimintavuosi. Päiväkodin rakennuksen on suunnitellut unkarilainen arkkitehti Imre Weöres. Rakennus on peruskorjattu v. 1992 ja 1993. Huoneistopinta-ala on 837m² ja vahvistettu hoitopaikkaluku on 90.

Päiväkodissamme toimii nykyisin seitsemän hoitoryhmää. Lapsiryhmien koko vaihtelee 7-21 lasten iän mukaan. Henkilökuntaa on päiväkodissamme 25, joista 21 on hoito- ja kasvatushenkilökuntaa, oppisopimusopiskelija, kaksi siivouksesta vastaavaa päiväkotiapulaista sekä hallinnollinen johtaja. Lisäksi päiväkodissa saattaa toimia erityisavustaja sekä lyhyitä jaksoja työharjoittelijoita ja opiskelijoita.

16.08.2011 lähtien päiväkotimme kaksi esiopetusryhmää toimii Laajasalon peruskoulussa osoitteessa Holmanmoisionpolku 1 D.

Päiväkotimme henkilökunnan yhteistyömuotoja ovat mm. viikoittain pidettävät koko talon ”info”-kokoukset. Tärkeitä ovat myös tiimipalaverit, joissa hoitotiimi arvioi ja suunnittelee lapsiryhmän toimintaa, keskustelee lapsista sekä tarkentaa lasten omia vasu-suunnitelmia. Johtaja käy vuosittain jokaisen työntekijän kanssa kehityskeskustelun, jossa keskitytään työntekijän ammatilliseen kasvuun ja kehittymiseen. Koko työyhteisön keittämispäivä pidetään 1-2 kertaa vuodessa, elo-syyskuussa ja tammikuussa. Niissä

arvioidaan mennyttä toimintaa, suunnitellaan tulevaa ja valitaan uusia kehittämiskohteita.

Vanhempien vaikuttamista ja osallistumista haluamme aktivoida mm. vanhempaintoimikunnan avulla, jolla on päiväkodissamme pitkät perinteet.

3. Arvot ja toiminta-ajatus

Arvokeskusteluja käymme aika ajoin yhdessä lasten vanhempien ja työntekijöiden kanssa. Vanhemmilta on kysytty, mitä he pitävät tärkeimpinä asioina lapsensa päivähoidossa. Vanhempien mielestä on tärkeää tukea lasta kasvamaan niin, että hänestä kasvaisi itsetunnon vahva, rehellinen, oma-aloitteinen, suvaitsevainen, vastuuntuntoinen ja yhteistyökykyinen.

Keskustelujen ja kyselyjen tuloksena tärkeimmiksi päiväkotimme arvoiksi ovat nousseet:

Suhteessa lapseen: turvallisuus, lapsen yksilöllinen huomioiminen, arvostava, sensitiivinen, kuunteleva ja kannustava suhtautumistapa.

Suhteessa perheisiin: avoin, luottamuksellinen vuorovaikutus kasvatuskumppanuuden hengessä. Tähän kuuluu molemminpuolinen arvostus, kunnioitus ja kuuleminen.

Arvovalinnat näkyvät päiväkodin arkitoiminnoissa. Pyrimme kiireettömään arkipäivään. Korostamme lapsen yksilöllistä huomioimista. Hänet hyväksytään sellaisena kuin hän on. Tärkeää on myös toisten huomioonottaminen hyviä tapoja noudattaen. Aikuinen on malli lapselle.

Päiväkoti Yliskylän toiminta-ajatus:

Tavoitteenamme on yhdessä lasten ja vanhempien kanssa luoda päiväkotimme turvallinen ja elämänmyönteinen ilmapiiri, jossa lapsi voi oppia leikin, elämysten ja kokemusten avulla.

Toiminta-ajatus on tehty yhdessä koko päiväkodin henkilökunnan kanssa ja se päivitetään vuosittain. Se esitellään vanhempainilloissa ja lapsen hoito- ja kasvatustilaisuuksissa lapsen omaa vasua laadittaessa.

4. Kasvatuskumppanuus

Kasvatuskumppanuus on yhteistyötä perheiden ja päivähoidon välillä. Se on tasavertaista vuoropuhelua, jossa yhdistyvät vanhempien asiantuntemus lapsestaan ja kasvattajan ammatillinen asiantuntemus. Lähtökohtana ovat lapsen tarpeet ja lapsen edun toteuttaminen yhteistyössä.

Kasvatuskumppanuutta ohjaavia periaatteita ovat vanhempien ja lapsen kuuleminen, johon tarvitaan kasvattajan herkkyyttä ja sensitiivisyyttä. Tärkeää on varata aikaa aitoon kuulemiseen ja vuoropuheluun.

Vanhempien ja lapsen kunnioitus pitää sisällään perheen arvostamisen ja hyväksymisen. Avoin ja rehellinen suhtautumistapa keskusteluissa saa aikaan luottamusta perheen ja kasvattajan välillä.

Hyvä päivähoidon aloitus

Hyvä asiakassuhde alkaa ensimmäisestä yhteydenotosta päivähoidon toimipisteeseen.

Asiakasta pyydetään ottamaan yhteyttä siihen toimipisteeseen, johon hän ensisijaisesti lastaan hakee. Asiakasta pyydetään varaamaan aika päiväkodinjohtajalta hakemuksen jättämistä varten. Tällöin on tilaisuus rauhassa keskustella päivähoidon eri vaihtoehtoista ja esitellä toimipistettä sekä keskustella tutustumisjakson merkityksestä ja pituudesta. Jos lapsella on

erityisen tuen tarvetta, pyydetään lääkärin tai muun asiantuntijan lausunto. Päiväkodinjohtaja kirjaa hakemuksen Effica-asiakastietojärjestelmään ja avaa keskustelun pohjalta palvelusuunnitelman.

Asiakas saa päivähoitopäätöksen kotiin n. kuukautta ennen sovittua aloituspäivää. Samalla hän saa yhteydenottopyynnön päiväkotiin käytännön asioista sopimiseksi.

Elokuussa päivähoidon aloittaville lapsille tehdään päivähoitopäätökset touko-kesäkuussa. Kesäkuun alussa järjestämme päiväkodissa info-tilaisuuden vanhemmille ja /tai avoimet ovet perheille.

Tutustumisjakso

Pienten ryhmissä (Veitikat ja Viikarit) toimimme ns. vastuukasvattaja-mallin mukaisesti. Jokaiselle lapselle nimeämme oman vastuukasvattajan, jolla on tärkeä rooli lapsen ja perheen tutustumisen aikana ja myöhemminkin pienryhmätoimintaa suunniteltaessa. Isompien lasten ryhmissä toimimme lasten ja lapsiryhmän tarpeiden mukaan.

Hyvissä ajoin ennen päivähoidon aloitusta päiväkodinjohtaja yhteistyössä ryhmän henkilökunnan kanssa tai vastuukasvattaja sopii perheen kanssa ensimmäisestä tutustumiskäynnistä päiväkotiin.

Perheen tullessa tutustumaan vastuukasvattaja esittelee päiväkodin tilat, kertoo ryhmän toiminnasta ja käy perheen kanssa aloituskesustelun ts. selvittää lapsen tavat ja tottumukset sekä muut huomioitavat asiat.

Alkukesustelu on mahdollista järjestää, vanhempien niin halutessa myös kotikäynnillä. Tällöin lapsi ja vanhemmat ovat ”omalla maaperälläään”.

Tärkeää on luoda tutustumiselle ja päivähoidon aloitukselle kiireetön ja rauhallinen tunnelma, missä kasvattaja on aidosti läsnä ja hänellä on mahdollisuus pitää lasta sylissä.

Tutustumisjakson aikana (maksuton tutustuminen 1 viikko) lapsen vanhempi tutustuttaa lapsen päiväkodin päivärytmiin yhdessä vastuukasvattajan kanssa.

Vastuukasvattaja tutustuu lapseen. Ennen jakson loppua vanhemman on hyvä yhdessä lapsensa kanssa käydä koko päivän kulku läpi.

Valokuvat lapsen läheisistä tai jokin tuttu esine antaa turvaa lapselle hänen jäädessään yksin päiväkotiin. Lapsen ikävää vanhempiaan kohtaan ei sivuuteta vaan vastuukasvattaja kohtaa ikävän yhdessä lapsen kanssa ja lohduttaa ja pitää vanhemman lapsen mielessä.

Tutustumisjakson aikana vanhempien kanssa keskustellaan päivittäin päivähoiton aloittamisen herättämistä tunteista ja ajatuksista.

Vastuukasvattaja käy kahden–kolmen kuukauden sisällä hoidon aloituksesta hoito- ja kasvatust keskustelun perheen kanssa.

Lapsen varhaiskasvatussuunnitelma (Lapsen vasu)

Lapsen varhaiskasvatussuunnitelma on lapselle henkilökohtaisesti yhdessä vanhempien kanssa laadittu hoito- ja kasvatussuunnitelma. Sen tarkoituksena on auttaa henkilökuntaa ottamaan huomioon lapsen yksilölliset tarpeet.

Lapsen vasu alkaa jo ensimmäisestä tutustumispäivästä ja jatkuu koko päivähoiton ajan. Lapsen vasussa ilmenevät sekä lapsen näkökulma, vanhempien näkökulma että henkilökunnan ammatillinen näkökulma.

Lapsen vastuukasvattaja kirjaa keskusteluissa sovitut asiat Efficiaan lapsen varhaiskasvatussuunnitelmaksi. Vanhempien kanssa sovitaan arvioinnin ajankohdista. Suunnitelman toteutumista arvioidaan n 1-2 kertaa vuodessa. Erityistä hoitoa ja- kasvatusta tarvitsevalle lapselle laaditaan myös lakisääteinen kuntoutussuunnitelma.

Esiopetuksessa olevalle lapselle laaditaan **LEOPS** eli **lapsen esiopetuksen suunnitelma** tai tarvittaessa HOJKS eli henkilökohtaisen opetuksen järjestämistä koskeva suunnitelma.

Yhteistyömuodot perheiden ja päiväkodin välillä

Tärkeä yhteistyömuoto on päivittäinen vanhempien tapaaminen lasten hakutilanteissa. Pyrimme siihen, että joka päivä voidaan vaihtaa ”päällimmäiset” kuulumiset. Vanhemmat ovat kiinnostuneita kuulemaan, miten lapsen päivä on sujunut. On tärkeää löytää ilonaiheita pienistä arkisista asioista. On mahdollista, niin sovittaessa, käyttää myös reissuvihkoa, jonka välityksellä tieto kulkee kodin ja päiväkodin välillä.

Syyskauden vanhempainillat ovat usein tutustumis- ja keskusteluiltoja. Myös ryhmien omat perheillat jonkin teeman mukaan ovat mahdollisia, esim. laulu- ja leikki-illat.

Esiopetusikäisten vanhemmille järjestämme syyskaudella oman vanhempainillan, johon myös koulun rehtori osallistuu.

Vanhempien vierailut päiväkodissa ovat tervetulleita. He voivat kertoa omasta työstään. Vanhemmat voivat myös järjestää lapsiryhmien tutustumiskäyntejä omille työpaikoilleen. Lapsia kiinnostavat suuresti esim. poliisilaitos ja posti.

Vakiintuneita yhteistyömuotoja päiväkodissamme ovat monet juhlat: Kevätjuhlat- ja joulujuhlat ovat enimmäkseen ryhmäkohtaisia tai kahden ryhmän yhteistyönä suunniteltuja. Joskus järjestämme päiväkodin pihalla koko talon yhteiset juhlat. Kun Laajasalon kauan odotettu kirkko valmistui, järjestimme koko päiväkodin yhteiset joulujuhlat uudessa kauniissa kirkossa.

Isänpäivän- ja äitienpäivän aikoihin tarjoamme kahvit. Isovanhemmat kutsutaan kerran vuodessa vierailemaan päiväkotiin. Nämä ovat lapsille vuoden kohokohtia.

Päiväkodissamme on jo yli kymmenen vuotta toiminut vanhempaintoimikunta. Toimikunta tarjoaa keskustelufoorumin vanhemmille ja mahdollisuuden vaikuttaa päiväkodin toimintaan ja lähiympäristöön.

Aktivoimme vuosittain vanhempia mukaan toimintaan. Vanhemmat voivat järjestää myös arpajaisia ja myyjäisiä, talkoita ja yhteisiä tapahtumia. Näillä

varoilla voimme tilata päiväkotiin esim. teatteriesityksiä. Olemme uusineet myös lasten toimintavälineistöä.

5. Varhaiskasvatuksen toteuttaminen

5.1 Varhaiskasvatusympäristö

Varhaiskasvatusympäristö päiväkodissamme muodostuu fyysisten, psyykkisten ja sosiaalisten tekijöiden kokonaisuudesta.

Päiväkoti Yliskylän piha on suuri ja antaa mahdollisuuden monipuoliseen leikkiin metsäpihalla, kallioilla ja rakennetuilla leikkipaikoilla. Päiväkotia ympäröi metsä ja lähellä on Köökarin urheilukenttä sekä Tullisaaren luonnonpuisto. Ne antavat meille hyvän ja turvallisen mahdollisuuden ohjattuun liikkumiseen ja retkeilyyn.

Päiväkodissamme on monipuoliset sisätilat, jotka mahdollistavat erilaiset toiminnot koko päiväkodin yhteisistä lauluhetkistä pienryhmätoimintoihin. Meillä on vuosien saatossa hankittu hyvä ja kattava välineistö eri-ikäisille lapsille tarkoitettuun toimintaan. Osa välineistöstä on helposti lasten saatavilla. Tavaroilla on omat pysyvät säilytystilansa ja niistä pidetään yhdessä lasten kanssa huolta. Ikkunat ovat lasten tasolla ja monipuolinen luonto on koko ajan näkyvissä ja niistä seuraamme luonnon tapahtumia. Näemme ikkunoistamme mm. kettuja, jäniksiä ja lintuja.

Päiväkodin henkilökunnan hyväksyvä ja lasta kannustava ilmapiiri luo pohjan lapsen hyvälle perushoidolle, oppimiselle ja viihtymiselle.

Hyvät, pitkäaikaiset hoitosuhteet ja lasten omat ystävyyssuhteet pyritään säilyttämään siirryttäessä ryhmästä toiseen.

Lapsen luovuudelle ja leikille annetaan tilaa joustavalla ja kiireettömällä päivärytmillä. Ohjatun toiminnan lisäksi annamme tilaisuuksia lasten omatoimisuudelle ja itsenäiselle toiminnalle, esim. tutkimiselle, kokeiluille ja

oivalluksille. Henkilökunta tekee tiloista sellaiset, että ne edistävät lasten oppimista mm. tarjoamalla lapsille ongelmia ratkottavaksi, keinoja, ohjausta ja tukea.

Aikuiset huomioivat myös lasten erilaiset oppimistyyliä mahdollistaen erilaisia tapoja oppia. Sama asia voidaan oppia katsellen, kuunnellen tai liikkuen.

Päiväkodin henkilökunta on ammattitaitoista ja työhönsä motivoitunutta. Päiväkodissamme vallitsee toisen työtä arvostava kulttuuri ja hyväksyvä ilmapiiri. Työhyvinvointiasioita seurataan vuosittaisilla kyselyllä ja esiin tulleita epäkohtia yritämme parantaa. Pyrimme kehittämään työtämme ja osaamistamme mm. erilaisilla koulutuksilla. Erityisosaamiset ovat kaikkien käytettävissä. Hyvä suunnittelu ja sitoutuneisuus yhteisiin tavoitteisiin toimivissa tiimeissä kuuluu työhön.

Päiväkodin ilmapiiriin vaikuttaa myös vanhempien kanssa tehtävä yhteistyö. Tavoitteenamme ovat avoimet, luottamukselliset suhteet sekä toimiva kasvatuskumppanuus, johon molemmat osapuolet ovat sitoutuneet. Siihen kuuluu säännöllinen yhteistyö ja vanhempien mahdollisuus vaikuttaa oman lapsensa hoitoon.

5.2 Oppimisen ilo

Päiväkodissamme pidämme tärkeänä leikkimällä oppimista.

Keskeistä on myös lapsen kiinnostuksen kohteiden huomioiminen sekä elämysten ja kokemusten kautta oppiminen vuorovaikutuksessa aikuisten ja toisten lasten kanssa.

Tärkeää on lapsen kuunteleminen, ymmärtäminen ja kannustaminen.

Tuemme lapsen oma-aloitteisuutta ja selviytymistä hänen ikätasonsa mukaisesti. Samalla tuetaan hyvän itsetunnon kehittymistä.

Uteliaisuuden herättäminen ja mielikuvituksen ”ruokkiminen” lisää oppimisen iloa.

Esiopetuksessa luodaan myönteiset asenteet oppimiselle ja vahvistetaan lapsen koulun aloittamiseen liittyviä taitoja kuten vuoron odottaminen, kuunteleminen, keskittyminen ja ohjeen mukaan toimiminen.

Yhdessä oppiminen on hauskaa. Yhteinen päämäärä sitouttaa ja innostaa oppimaan. Yhteistoiminnallisuus kehittyy.

Lapsi oppii arvioimaan omaa toimintaansa ja asettamaan oppimistavoitteita itselleen. Oppimaan oppimisen taidot kehittyvät, kun lapsi huomaa edistyvänsä.

Hän voi seurata edistymistään myös Portfolion (oman kasvun kansion) avulla. Tämän kansion kokoaminen aloitetaan jo päivähoidon ensimmäisenä vuonna. Lapsi näkee oman edistymisensä siihen valittujen piirustusten ja tehtävien, valokuvien ym. välityksellä.

5.3 Hoidon, kasvatuksen ja opetuksen kokonaisuus

Lapsen kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin edistäminen on päiväkotimme varhaiskasvatuksen päätavoite. Hoito, kasvatus ja opetus ovat suunnitelmallista ja tavoitteellista ja nivoutuvat tiiviisti toisiinsa. Hyvä perushoito on perusta, josta kasvatus ja opetus ponnistavat. Näiden kautta muodostamme eri toiminnoin ja joustavalla päiväjärjestyksellä lapsen päivästä ehjän kokonaisuuden.

Aivan pienelle lapselle perushoito on tärkeintä, mutta siihenkin liittyy samalla myös kasvatusta ja opetusta. Itsestä huolehtiminen, vuorovaikutustaidot ja ajattelu kehittyvät. Aikuisten oma käytös ja esimerkki ovat tärkeitä. Mitä isommasta lapsesta on kysymys, sitä enemmän siirrämme painopistettä opetukseen päin ja sitä enemmän lapsen kasvua ohjaavat sanalliset ohjeet ja neuvot.

Päiväkodissamme **esikoululaisten opetus** tapahtuu leikinomaisesti erilaisten toimintojen mm. musiikin, liikunnan ja askartelun yhteydessä. Kouluunmenoon valmistaudumme myös pienten tuokioiden avulla, joissa erityisesti harjaannutamme käden ja silmän yhteistyötä, muistia ja tarkkaavaisuutta,

äidinkielen ja matematiikan valmiuksia. Emme kuitenkaan unohda leikin tärkeää tehtävää mielikuvituksen ja luovuuden ammentajana. Tavoitteenamme on saattaa kouluun lapsi, joka luottaa itseensä ja tulevaisuuteen ja jolla on kykyä ja halua oppia mahdollisimman paljon erilaisia asioita.

5.4 Kasvattajan rooli

Päiväkodissämme pidämme tärkeänä turvallisen ja myönteisen ilmapiirin luomista yhdessä vanhempien kanssa.

Kasvattajalla tulee olla herkkyyttä lasten erilaisten tunnetilojen huomioimisessa; lapsella on oikeus olla oma itsensä.

Lapsi oppii parhaiten, kun hän kokee olonsa turvalliseksi ja hänen fyysiset tarpeensa on tyydytetty.

Aikuinen on lapsen oppimaan oppimisen ohjaaja ja seuraaja.

Yhdessä tutkien ja pohtien etsitään asioille oikeita ratkaisuja.

Aikuinen on aktiivinen lapsen toimintojen havaitsemisessa ja eteenpäin innostamisessa.

Lapsiryhmän aikuiset rakentavat lapsen fyysisen, psyykkisen ja sosiaalisen oppimisympäristön lapsille kiinnostavaksi ja haasteelliseksi heidän ikätasonsa huomioonottaen.

Aikuiset ja lapset pohtivat yhdessä, millaisia sääntöjä päiväkodissa tarvitaan, että ”meidän päiväkodissa” olisi kaikilla hyvä olla. Reilun pelin säännöt koskevat sekä lapsia että aikuisia ja ne kirjoitetaan vuosittain huoneen tauluksi.

Moniammatillisessa työyhteisössämme kasvattajat sopivat yhdessä toimintatavat ja linjat sekä asettavat selkeät, mutta joustavat rajat toiminnalle.

Lapsiryhmissä otetaan huomioon lapsen ikä ja kehitystaso.

Pidämme tärkeänä hyvän ammattitaidon ylläpitämistä keskustelemalla, kouluttautumalla ja arvioimalla itseämme työssämme.

Yhteisvastuu lapsista on keskustelun aihe myös vanhempainoimikunnassa. ”Koko kylä kasvattaa”-periaate tehdään tutuksi myös vanhemmille. Myös ”Välitä vahvaksi”-projekti Laajasalossa haluaa korostaa yhteisvastuuta lapsista ja lähiympäristöstä.

6. Lasten toiminnalliset orientaatiot

6.1 Leikkiminen

Leikin merkitys

Leikkiminen on luovaa toimintaa, jossa lapsi pyrkii tulkitsemaan todellisuutta. Leikki-idea perustuu mielikuviin siitä, mitä todellisuudessa tapahtuu ja miten se toteutetaan leikissä.

Leikin avulla myös lapsen ajattelu ja kieli kehittyy. Leikeistä heijastuu lapsen elämäkokemus. Puheen, ilmeiden, eleiden ja toiminnan avulla lapset ilmaisevat omia ajatuksiaan. Lapset voivat asettaa leikille tavoitteet sekä roolijaot ja valita tarvittavan leikkimateriaalin. Lapsi käyttää leikissä mielikuvitustaan.

Leikissä ilmenee, miten lapsi kykenee leikkitehtäviä ratkoessaan käyttämään hyväkseen oppimaansa. Myös oppimistehtävä voi olla leikkitehtävä (didaktinen leikki); lapsi saa älyllisen kehittymisen haasteita. Lapsi oppii leikkiessään.

Liikuntaleikit kehittävät lapsen motoriikkaa kokonaisvaltaisesti. Myös hienomotoriset taidot kehittyvät erilaisia leikkivälineitä ja esineitä käsiteltäessä. Lapsen tunne-elämä kehittyy harjoiteltaessa erilaisia tunnetiloja leikin avulla. Leikissä lapsi voi myös käsitellä omia pelkojaan. Leikki kehittää lapsen empatiakykyä.

Leikin kehitys

Pienellä lapsella leikkiminen on lähinnä yksinleikkiä, tavaroihin ja ympäristöön tutustumista haistelemalla, maistelemalla ja katselemalla. Tavoitteena on uusien kokemusten ja elämysten saaminen, maailmankuvan laajeneminen, silmän ja käden yhteistyö sekä hienomotoriikan kehittyminen.

Vähitellen leikkiminen muuttuu rinnakkaisleikiksi, jossa lapsi oppii toisilta lapsilta.

Yhdessä toimimisen avulla lapsi harjoittelee motorisia ja sosiaalisia taitoja. Tällöin leikit ovat jo pari-, yhteis- ja liikuntaleikkejä.

Muutaman vuoden iässä lasta kiinnostaa rakentelu-, rooli- ja mielikuvitusleikit, jolloin leikki on ympäristön ja arkielämän tapahtumien jäljittelyä. Sosiaalisuus, älyllisyys ja kielelliset taidot sekä tunne-elämä ja luovuus kehittyvät.

Viisivuotiailla ja esikouluikäisillä leikit ovat yleensä liikunta-, sääntö-, oppimis- ja lukuleikkejä, jolloin leikissä on etukäteen sovitut säännöt; älyllinen, kielellinen ja sosiaalinen kehittyminen.

Lapsella tulee olla aikaa leikille; leikin lopettaminen rauhassa, mahdollisuus leikin jatkuvuuteen. Lapsella tulee olla myös mahdollisuus leikin valintaan; yksilöllinen huomioonottaminen. Leikissä on tärkeää leikkiympäristön rauhallisuus, innostavuus; leikkitilojen jako, pienryhmät. Aikuisen rooli on olla tarvittaessa toiminnan ohjaajana.

Hyvässä oppimisympäristössä hyödynnetään perushoitotilanteita etenkin pienillä lapsilla. Tärkeää on hyvä ilmapiiri, innostava leikkivälineistö, tilojen jakaminen; toiminnan porrastus. Aikuisen positiivisuudella, kannustavuudella ja ohjaavalla toiminnalla on suuri merkitys. Tilaa annetaan myös luovuudelle, vaikka toiminta on suunnitelmallista.

Toiminnan toimivuuden kannalta on tärkeää henkilökunnan ammatillisuus ja fyysinen läsnäolo. Toimivuuteen vaikuttaa kiireettömyys, sujuva yhteistyö, hyvä ilmapiiri, toisten huomioonottaminen sekä hyvä leikkiympäristö.

Päiväkotiyksikössä pyritään suomaan lapsille rauhallinen, häiriötön leikkiympäristö pienissä ryhmissä.

Lapset voivat valita itse leikkinsä ja leikkivälineensä, joita on runsaasti saatavilla. Leikille annetaan aikaa päivittäin. Lapsilla on mahdollisuus leikkiä eri tiloissa, ei vain omassa ryhmähuoneessaan. Esim. sisäleikkimökki, (jossa sovitut käyttövuorot), sekä myös käytävätilat ja kulloinkin vapaana olevat tilat ovat ahkerassa käytössä.

Lasten halutessa aikuinen osallistuu leikkiin ja on luomassa turvallisuutta ja tarvittaessa ohjaa leikkiä. Leikkimaailma voidaan rakentaa yhdessä esim. satujen ja tarinoiden avulla tai dramatisoiden jokin yhdessä koettu tapahtuma. Yhdessä voidaan rakentaa esim. nukketeatteria tai pöytäteatteria. Aikuinen voi hankkia sopivaa rekvisiittaa ja välineistöä.

Pienten ryhmässä aikuisella on keskeinen rooli leikin ohjaajana ja tukena ja kimmokkeen antajana. Aikuinen voi rakentaa lasten ikätason mukaisen leikkinurkkauksen, esim. kotileikki, kauppaleikki, lääkäroleikki, kampaamo jne. Lapset jatkavat useimmiten leikkiä omatoimisesti aikuisen jäädessä enemmän taustalle.

Ulkoleikeissä lapsella on mahdollisuus laajassa pihapiirissä monipuolisiin leikkeihin. Vaihteleva maasto mahdollistaa sekä rauhalliset että toiminnalliset leikit. Kesällä on käytössä pihaleikkimökki. Talvinen vuodenaika virittää lumileikkeihin.

6.2 Liikkuminen

Lapsella on luontainen tarve liikkua. Lapsi tarvitsee liikkumista, koska se on edellytys hänen normaalille fyysiselle kasvulleen ja kehitykselleen. Pienen

lapsen liikkuminen on pääsääntöisesti omaehtoista liikkumista. Aikuisen tulee antaa lapselle tilaa ja aikaa liikkua hänen omien liikkumisedellytystensä mukaisesti. Kasvattajan tehtävä on tarjota lapselle monipuolinen, vaihteleva ja liikkumiseen innostavassa ympäristö ja samalla opastaa lasta turvalliseen liikkumiseen. Kasvattajan salliva asenne lasten spontaaniin, vauhdikkaaseen liikuntaan niin sisällä kuin ulkonakin, antaa lapselle mahdollisuuden nauttia liikunnan tuomasta ilosta ja elämyksistä.

Liikunnalla on merkittävä rooli lapsen oman kehon hahmottamiselle ja myönteisen minäkuvan ja terveen itsetunnon kehittymiselle. Liikkumisen ilo on lapselle ajattelun ja tuntemisen ilmaisua, rajatonta mielikuvituksen käyttöä eli kaikkea sitä, mikä vahvistaa lapsen kielellistä kehitystä ja matemaattista ajattelua. Liikunta antaa lapselle rohkeutta kokeilla omia rajojaan ja mahdollisuuden tutustua erilaisiin liikuntamahdollisuuksiin.

Vapaan liikkumisen lisäksi päiväkodissamme tarjotaan lapsille säännöllisesti ohjattuja liikuntatuokiota. Ohjatun liikunnan aikana kasvattajan tehtävä on varmistaa, että lapsi ymmärtää annetut ohjeet, miten ja miksi tehdään. On tärkeää, että jokainen lapsi saa oppia omalla tavallaan ja omassa tahdissaan. Vältämme turhaa kilpailua ja vertailua. Havainnoimalla kasvattaja pystyy vastaamaan lasten kiinnostusten kohteisiin ja tarpeisiin antaen näin mahdollisuuden toteuttaa itseään. Vastavuoroisessa vuorovaikutuksessa toisten lasten ja aikuisten kanssa lapsi omaksuu sosiaalisen kanssakäymisen eri muotoja.

Päiväkodissamme on virikkeelliset ja kannustavat tilat liikkumiseen. Meillä on iso liikunta- ja leikkisali, joka on vuorotellen kaikkien ryhmien käytössä. Päiväkoti sijaitsee lähellä luontoa ja Köökarin urheilukenttää, jotka antavat mahdollisuudet monipuoliseen ulkoliikuntaan ja retkeilyyn. Oma piha on suuri ja soveltuu hyvin erilaisiin leikkeihin ja peleihin sekä mahdollistaa liikkumisen erilaisissa maastoissa, kuten kalliolla ja metsässä. Ympäristö antaa hyvät mahdollisuudet eri vuodenaikoina tapahtuvaan liikuntaan.

”Jännittävien elämysten kokemiseen tulee vähintään antaa mahdollisuus ja uusien askeleiden ottamiseen tulee suorastaan ohjata.” (Klaus Somerkoski)

6.3 Taiteellinen kokeminen ja ilmaiseminen

Lapsi pystyy taiteen avulla käsittelemään erilaisia ristiriitoja ja tunnetiloja elämässään. Samalla hän voi havainnoida itseään ja ympäristöään uudella tavalla.

Taiteen keinoin voidaan käsitellä ja opiskella kaikkea. Keinoina käytämme esimerkiksi draamaa, teatteria, tanssia, musiikkia, piirtämistä, maalaamista, muovailua ja kirjallisuutta. Esim. joului- tai kevätjuhliin voimme valmistaa lasten kanssa näytelmäesityksiä.

Aikuinen järjestää puitteet ja mahdollisesti tarvittavat välineet. Työskentely tapahtuu lapsen ehdoilla, välillä aikuisen ohjauksessa ja välillä vapaasti. Päiväkotiy Yliskylässä pyrimme antamaan lapsen luovuudelle ja omille ratkaisulle tilaa.

Pienillä lapsilla toiminta tapahtuu aikuisen ohjauksessa.

Oppimisympäristö rakennetaan lapsen luovia ratkaisuja tukevaksi.

Päiväkodissamme lapsilla on vapaasti käytettävissä nukketatterinukkeja, roolivaatteita sekä askartelu-, piirustus- ja muovailutarvikkeita. Pelkät välineet eivät kuitenkaan mahdollista luovuuden kehittymistä, vaan aikuisten asenteiden on myös tuettava sitä. Sen lisäksi, että viikko-ohjelmaan on järjestetty ajat tietyille toiminnoille, annamme lapsille mahdollisuuden myös spontaaniin toimintaan. Lasten tuotoksia arvostamme asettamalla niitä esille kaikkien ihailtavaksi ja tallennamme niitä kasvun kansioihin.

Musiikki liittyy päiväkodissamme lähes kaikkeen arkiseen toimintaan.

Varsinkin pienten puolella musiikin merkitys oppimisen tukena korostuu.

Ohjatuilla ja spontaaneilla musiikkituokioilla harjoitellaan musiikkia kuunnellen, rytmittäen, laulaen ja soittaen.

Joskus järjestämme lapsille myös ammattimuusikkojen vierailuja. Teemme retkiä teattereihin ja musiikkitapahtumiin ja osallistumme erilaisiin työpajoihin, kutsumme vanhempia tai muita vieraita pitämään toimintatuokioita. Myös henkilökunnan omat esitykset riemastuttavat lapsia.

6.4 Tutkiminen

Tutkiminen on lapselle luontaista; sen kautta lapsi tyydyttää uteliaisuuttaan ja hakee vastauksia kysymyksiinsä. Lapsi tutkii oman kokemusmaailmansa ja kiinnostuksensa pohjalta. Vuorovaikutus toisten lasten ja aikuisten kanssa tukee ja innostaa niin ikään tutkimaan.

Oma tärkeä merkityksensä on myös lapsen lähiympäristöllä. Tutkiminen kehittää lapsen ajattelukykyä ja laajentaa hänen maailmankuvaansa. Tutkiminen perustuu paljolti kokeiluun, jossa oppiminen tapahtuu yrityksen ja erehdyksen kautta synnyttäen lapsessa ”ahaa” elämyksiä. Tutkiminen on luovaa toimintaa, jota lapsi toteuttaa eri aistein haistamalla, maistamalla, katsellen, kuunnellen, koskettaen ja koko kehoaan käyttäen.

Päiväkodissämme aikuiset antavat lapsille mahdollisuuksia kyselemiseen ja keskusteluun heitä askarruttavissa asioissa. Aikuiset antavat lapsille mahdollisuuksia kokeilla ja tutkia asioita yksin tai yhdessä heidän kanssaan.

Myönteinen, kannustava ja monipuolinen varhaiskasvatusympäristö tukee lasten tutkimista. Päiväkodissämme lapsilla on käytössään monenlaisia kiinnostavia materiaaleja ja välineitä jotka innostavat tutkimaan ja herättävät heidän mielenkiintoaan.

Esiopetusikäisiä kiinnostavat myös ”oikeat välineet” kuten tilavuusmittalasit, vaaka, magneetit, suurennuslasit, mikroskooppi, kiikarit, kamera, karttapallo jne. Näiden avulla voidaan tutkia erilaisia luonnon ilmiöitä. Päiväkodin

tietokirjojen lisäksi on käytettävissä esim. Laajasalon kirjasto, jonne voimme tehdä retkiä.

Päiväkodin lähiympäristö ja luonnonläheisyys antaa hyvät puitteet tutkimiselle. Tutkimista toteutetaan yhtälailla päiväkodin luonnonmukaisella, vaihtelevalla isolla pihalla kuin myös retkillä sen ulkopuolella, lähimetsässä, Tullisaaren ulkoilupuistossa ja muuallakin Laajasalon alueella.

7. Kieli ja vuorovaikutus

Kielen kehitymisestä

Kieli on tärkeä itsensä ilmaisemisen väline. Se on tärkeä väline vuorovaikutuksessa toisten kanssa. Kielen hallinnan avulla lapsi hahmottaa minäkuvaansa ja luo perustat oppimisvalmiuksille.

Aluksi pieni lapsi ilmaisee itseään kokonaisvaltaisesti elein, ilmein ja liikkeiden avulla. Vähitellen lapsi oppii luokittelemaan asioita käsittein ja ymmärtämään niiden välisiä suhteita. Lapsi oppii kysymään ja vastaamaan.

3-vuotiaan lapsen puhe on lähes kokonaan ymmärrettävää. Lapsen puheessa on käsky-, kiello- ja kysymyslauseita. Kielellinen tietoisuus alkaa. Tämä näkyy lapsen puheeseen ilmestyneissä sana- ja loruleikeissä.

Vähitellen lapsessa herää kiinnostus kielen havainnointiin ja tutkimiseen.

Lapsi saa kokemuksia siitä, että puhuttu kieli voidaan muuttaa kirjoitetuksi ja kirjoitettu kieli puhutuksi.

Esiopetusikäinen lapsi hallitsee noin 14 000 sanaa ja sanojen ääntäminen on yleiskielen mukaista. 6-vuotias on otollisessa iässä kielellisen tietoisuuden herättämistä, lukemisen ja kirjoittamisen perusvalmiuksien luomista sekä ilmaisun, puheen ja artikulaation harjoittelua varten.

Kielen kehityksen tukeminen päiväkodissamme

Kaikkein pienimmillä lapsilla harjaannutamme kuuloaistia ja keskittymiskykyä. Samalla rohkaisemme lapsia ilmaisemaan itseään. Huomioimme liikunnan merkityksen luku- ja kirjoitusvaikeuksien ennaltaehkäisijänä. Päiväkodissamme on runsaasti lasten kirjallisuutta.

Alle 3-vuotiaiden sanavaraston laajentamista tuemme katselemalla ja nimeämällä asioita kirjoista. Myös päiväkotimme ympäristö tarjoaa hyvät mahdollisuudet kielellisten asioiden harjoitteluun oikeassa ympäristössä.

3–4-vuotiaiden lasten kohdalla tavoitteenamme on opettaa lapsia kuuntelemaan toisiaan sekä ottamaan ohjeita vastaan ja reagoimaan niihin. Innostamme lapsia ilmaisemaan itseään. Kielellisen tietoisuuden kehittymistä sekä silmän ja käden yhteistoiminnan harjaantumista tuemme edelleen. Päiväkotimme kirjoja hyödynnetään päivittäin.

Yli 3-vuotiaille luettavat sadut ja tarinat muuttuvat pidemmiksi ja juoneltaan monimutkaisemmiksi. Esimerkiksi lepoaikaan ryhmissä luetaan lapsille jatkokertomuksia. Huomioimme edelleen liikunnan yhteyden kielellisiin valmiuksiin. Päiväkotimme 5-vuotiaiden kielen kehitystä tuetaan omissa ”vitoskerhoissa”, joiden toteutus vaihtelee ryhmästä ja vuodesta riippuen.

Esiopetusikäisten lasten keskittymiskyvyn parantumista tuemme edelleen. Lisäksi lapset harjoittelevat vastaanottamaan aiempaa monimuotoisempia ohjeita. Rohkaisemme lapsia ilmaisemaan tarpeitaan, tunteitaan, ajatuksiaan ja arvostuksiaan. Tuemme lapsia hankkimaan arkipäivän vuorovaikutustilanteissa tarvittavia taitoja. Lapsilla on kiinnostuksen mukaan mahdollisuus tutustua lukemiseen ja kirjoittamiseen. Erityisesti esiopetusvuonna päiväkodissamme hyödynnetään valmiita esiopetusmateriaaleja. Ryhmästä ja vuodesta riippuen käytössä voi olla joko kokonainen harjoituskirja tai erillisiä opettajien laatimia harjoitustehtäviä.

Kasvattajan merkitys kielen kehityksen tukemisessa

Päiväkoti Yliskylässä ohjaamme lapsen havaintoja, opetamme toimintatapoja sekä kuvailemme ja selitämme tapahtumia. Tarjoamme lapsille malleja kielen ja käsitteiden oppimiseen sekä puhetta, jota hän ymmärtää.

Lapsi tarvitsee kielen kehitystä tukevan virikkeellisen ja toiminnallisen kasvuympäristön, jossa hän voi havainnoida sekä puhuttua että kirjoitettua kieltä. Vahvistamme lasten herkkyyttä ja kykyä ymmärtää sanatonta ja symbolista viestintää.

Ohjaamme ja kannustamme lapsia tutkimaan kielen merkitystä, rakennetta ja muotoa edellytystensä ja kiinnostuksensa mukaisesti. Kaikki päiväkodissamme työskentelevät aikuiset huomioivat, että aikuisen malli kielen käyttäjänä erilaisissa vuorovaikutustilanteissa on tärkeä.

Päiväkodissamme järjestetään oppimisympäristö siten, että lasten saatavilla on erilaisia kirjoja, pelejä sekä muuta kielen kehitystä tukevaa materiaalia.

Lasten kanssa leikkiminen, pelien pelaaminen, kirjojen lukeminen sekä satujen ja lorujen kertominen ovat päiväkodissamme aina mahdollisuuksien mukaan toteutettavia aikuisen ja lapsen välisiä yhteisiä toimintoja. Juttelemme päivittäin lasten kanssa sekä ohjatuilla ryhmätuokioilla että kahdenkesken. Huomioimme kuitenkin, että lapset tarvitsevat myös omaa tilaa ja aikaa käyttää mielikuvitustaan leikissä ja muussa toiminnassa.

”Sadutus” on hyväksi koettu menetelmä, jota myös käytämme. Siinä lapsi kertoo oman satunsa ja aikuinen kirjaa sen sanatarkasti muistiin.

Sadutus innostaa lasta käyttämään mielikuvitustaan ja rohkaisee häntä itsensä ilmaisuun. Lapsi voi tallentaa näin syntyneen tuotoksen omaan portfolio-kansioonsa.

Suomea toisena kielenään puhuvien lasten suomenkielen kehitystä tuemme Helsingin S-2 (suomi toisena kielenä) – suunnitelman mukaisesti, josta kerrotaan lähemmin Vasun luvussa 10.

Hyviä kokemuksia päiväkodissamme on saatu esim. pienryhmätoiminnasta (Kili-kerho). Kili- on ryhmäkuntoutusohjelma, joka on arkipäivän työväline päivähoidon. Se on suunniteltu lapsille kielellisten, motoristen ja vuorovaikutustaitojen harjoitteluun.

8. Sisällölliset orientaatiot ja esiopetuksen sisältöalueet

8.1 Matemaattinen orientaatio

Matematiikka lähtee liikkeelle lapsesta ja hänen lähiympäristöstään: matematiikkaa on kaikkialla.

Oppiminen perustuu aikaisempiin kokemuksiin, tietoihin ja taitoihin.

Lapsi etenee oman kehitystasonsa ja valmiuksiensa mukaisesti aktiivisessa toiminnassa. Matemaattiselle ajattelulle on ominaista luovuus. Tärkeää on leikinomaisuus ja toiminnallisuus (leikit, pelit, keskustelut, liikunta, laulut...). Aikuisen tulee tuntee lapsiryhmä, toimintaympäristö ja olosuhteet. Aikuinen luo innostavan, kannustavan oppimisympäristön, jossa lapsi uskaltaa erehtyä ja kokeilla uudelleen; oikeita tuloksia voi olla useita.

Sisältöalueet, tavoitteet ja menetelmät

Päiväkoti Yliskylässä etenemme lapsen ikätason mukaan kielen ja käsitteiden oppimisen myötä ja konkreettisesta abstraktiin.

Lasta ohjataan havainnoimaan ympärillään olevaa matematiikkaa ja matemaattisia ilmiöitä. Tärkeää on käytettävien menetelmien toiminnallisuus ja havainnollisuus.

Esiopetusikäisillä tavoitteena on tukea ja kehittää lapsen matemaattista ajattelua, myönteistä suhtautumista matematiikkaan ja ongelmanratkaisutaitoja.

Luokittaminen ja sarjoittaminen toteutetaan konkreettisesti esineiden avulla. Valmiuksien kehittyessä mukaan otetaan vähitellen yläkäsitteitä ja luokittelua muodon, koon, värin ym. perusteella.

Vertaaminen tehdään esim. esineiden, äänen voimakkuuden yms. avulla. Käsitteiden ymmärtämisen kehittyessä tulevat tarkasteltaviksi looginen järjestys ja mittaaminen.

Hahmottamisessa tutustutaan geometrisiin kuvioihin leikkien ja liikunnan avulla sekä käsitteisiin ylös, alas ja vieressä. Visuaalisen ja avaruudellisen havaitsemisen vähitellen kehittyessä mukaan tulevat geometriset muodot ja suuntakäsitykset monipuolisemmin.

Esiopetusikäisillä näiden lisäksi käsitteet vasen ja oikea.

Ajalliset käsitteet. Tutustutaan käsitteisiin aamu, ilta, ennen ja jälkeen. Valmiuksien kehittyessä pohditaan ajan kulumista; tutustutaan eri aikakäsitteisiin ja niiden nimiin (päivä, vrk, vko, kuukausi, vuosi) mm. kalenterin avulla. Esiopetusiässä tutustutaan edellisten lisäksi kellonaikoihin.

Lukukäsitteet. Lukusanan ja lukumäärän vastaavuus leikkien ja laulujen avulla ($\text{kak} = \text{kak-si}$).

Vähitellen tutustutaan luvun sisällön merkitykseen; numeroiden vastaavuus määrään ja esikouluikäisillä myös lukusanaan ($\text{kak} = \text{kak-si} = 2$).

Käytetään konkreettisia välineitä (esim. mittaaminen).

Esiopetusiässä muodostetaan lukusanoja ja harjoitellaan peruslaskutoimintoja sekä tutustutaan rahoihin ja harjoitellaan numeroiden oikeita kirjoitustapoja.

8.2 Luonnontieteellinen orientaatio

Luonto ympäröi meitä kaikkialla. Tärkeää ei ole vain se, että lapsi oppii tietämään millainen luonto on, vaan että hän oppii suhtautumaan siihen positiivisesti ja kunnioittamaan sen ainutkertaisuutta. Ihminen on osa luontoa ja hän voi myös omalla toiminnallaan vaikuttaa luonnon hyvinvointiin.

Päiväkodissa kasvattajat omilla asenteillaan ja esimerkeillään välittävät lapsille luonnon kunnioituksen ja suojelun tärkeyttä. Yhdessä aikuisen kanssa lapsi opettelee tekemään havaintoja luonnosta eri aistien avulla. Itse kokeilemalla ja tutkimalla lapsi voi syventyä luonnon ihmeisiin.

Omien kokemusten ja havaintojen avulla lapsi oppii vähitellen löytämään luonnossa yhtäläisyyksiä, oivaltamaan syy-seuraussuhteita ja laajentamaan käsitteitään erilaisista luonnosta löytyvistä asioista. Erilaiset kokemukset ja elämykset luonnon rauhasta ja moninaisuudesta luovat pohjaa lapsen omalle suhtautumiselle luontoa kohtaan.

Luonto- ja ympäristökasvatuksen tavoitteita ovat luontoon liittyvän tietouden antaminen lapselle, Tärkeää on myös välittää hänelle luontoa arvostava ja kunnioittava asenne. Lapsi oppii havainnoimaan vuodenaikojen vaihteluja ja luonnossa tapahtuvia muutoksia. Lapsi tutustuu ihmisen eri aisteihin, hankkimalla erilaisia kokemuksia luonnosta niiden avulla.

Vähitellen lapsi oppii ymmärtämään aikakäsitteitä. Aamulla aurinko nousee ja illalla laskee. Lapset yhdessä aikuisen kanssa tutustuvat Suomen luonnon eläimiin ja kasveihin.

Päiväkotiki Yliskylässä ympäristökasvatusta toteutetaan pienten lasten kanssa tutustumalla heidän omaan lähiympäristöönsä. Lähiympäristöön tutustuminen lähtee päiväkodin pihasta ja sen tarjoamista luontovirikkeistä, kuten erilaista puista ja kasveista. Vähitellen siirrytään tekemään pieniä retkiä lähimetsään ja Tullisaareen. Luonnossa kuunnellaan luonnon ääniä ja nautitaan rauhassa eri aistien avulla luonnon tarjoamista kokemuksista.

Isompien lasten kanssa voidaan laajentaa kotiseutuun tutustumista (Laajasalo, Yliskylä). Tutustutaan lähiympäristön historiaan, tarinoihin ja faktoihin.

Suomen pääkaupunki, Helsinki tarjoaa lukuisia retkikohteita, niistä valitaan vuosittain sopivat.

Isommille lapsille myös Luonnontieteellinen museo ja Kansallismuseo ovat kiinnostavia retkipaikkoja.

Havaintomateriaalia on päiväkodissakin tarjolla runsaasti, esim. kirjat, dia-kuvat, eläinten ääniä -kasetit.

Vuodenaikoja seuraamme havainnoimalla luontoa eri aikoina. Luonnossa tapahtuvaa kasvua voidaan havainnoida retkillä tai itse kasvattamalla kasveja. Luonnosta voidaan lasten kanssa kerätä askarteluun luontomateriaalia ja samalla voidaan yhdessä keskustella mitä luonnosta voi kerätä ja mitä ei.

Luontoon liittyvät laulut, lorut ja sadut tuovat myös lapsille luontoa lähelle. Tärkeää on keskustella lasten kanssa heidän tekemistään havainnoista luonnossa. Havaintoja voidaan kuvata piirtäen, maalaten tai draaman avulla. Lasten tekemiä luontohavaintoja voidaan myös dokumentoida valokuvaten ja videoiden.

Päiväkodissamme on myös mahdollisuus toteuttaa ” Metsämörri- toimintaa”, jonka ideana on leikkiä luonnossa, välittää lapsille tietoa luonnosta huolehtimisesta ja elämysten kokeminen luonnossa.

Lapset tutustuvat päiväkodissamme kierrätyksen periaatteisiin. Lajittelemme yhdessä biojätteen, paperin, pahvit ja tölkit ja keskustelemme lasten kanssa kierrätyksen merkityksestä.

Esiopetusikäisiä kiinnostavat edellisten lisäksi käsitteet maapallo ja avaruus. Maailman kartta ja karttapallo sekä tietokirjat auttavat näiden asioiden hahmottamisessa. Jättemateriaaliaskarteluna syntyy helposti vaikkapa kuuraketti ja avaruudessa kiertävät planeetat

8.3 Historiallisysteiskunnallinen orientaatio

Päiväkoti Yliskylässä rakennetaan lasten kanssa kuvaa menneisyydestä ja nykyisyydestä siitä kertovien konkreettisten esineiden ja dokumenttien, esimerkiksi valokuvien ja lapsen oman kasvunkansion avulla.

Lapsi voi seurata omaa henkilökohtaista päiväkotihistoriaansa ja omaa kasvuaan ja oppimistaan portfolio- kansioon koottujen piirrosten, tehtävien, valokuvien ja muiden dokumenttien avulla.

Kansioon kirjataan tapahtumia päiväkodin arjesta ja juhlista. Päiväkodista lähtiessään hän voi ottaa kansion mukaansa ja esitellä sitä vanhemmilleen ja koulun opettajalle.

Lasten kanssa keskustellaan erilaisista perheistä ja he saavat tuoda päiväkotiin kuvia perheestään. Lasten syntymäpäiviä vietetään kaikissa ryhmissä.

Isojen lasten ryhmissä on usein käytössä ”Viikon henkilö”, jolloin häntä haastatellaan ja hän saa olla muutenkin esillä. Esiopetusryhmässä voidaan toimittaa omaa lehteä, johon kerätään lasten tekemiä haastatteluja.

Lasten isovanhemmat, vanhemmat ja lapset itse voivat avata näkökulmia menneisiin tapahtumiin myös saduin, kertomuksin ja tarinoin. Päiväkodissa lapset tutustuvat eri-ikäisiin lapsiin, vanhempiin ja työntekijöihin. He oppivat näkemään ihmisen kasvamisen ja ikääntymisen eri vaiheita.

Retket ja tutustuminen lähiympäristön (Laajasalo) ja kotiseudun (Helsinki) kohteisiin, nähtävyyksiin, monumentteihin ym. ”maamerkkeihin” auttavat antamaan niille aikaulottuvuuden ja merkityksiä.

Laajasalossa on mm. kartanoita ja huviloita: Aino Ackten huvila, Stansvikin ja Jollaksen kartanot sekä Herttoniemessä kartanomuseo.

Isompien lasten kanssa yhdessä voidaan tutustua myös heitä kiinnostaviin maailman tapahtumiin ja siellä vallitseviin ilmiöihin esimerkiksi erilaisten medioiden kautta.

Lapsille on tärkeää tutustua myös nyky-yhteiskunnan toimintaan. Esimerkiksi retkellä lähikauppaan voidaan käsitellä kuluttajakaupan periaatteita, kuka omistaa kaupassa olevat tavarat, mistä tavarat kauppaan tulevat ja mitä kassalla tapahtuu jne.

Historiallis-yhteiskunnallisessa orientaatioissa voidaan käsitellä myös taloudellisuus-kasvatuksen sisältöjä yhdistettynä matemaattiseen orientaation. Lasten kanssa voidaan keskustella, mistä perheen rahat tulevat, mihin rahaa kuluu ja miksi.

Lähiympäristöön tutustuttaessa voidaan pohtia esimerkiksi sitä, mistä raha teiden kunnossapitoon tulee, jne. Hyvä lähiympäristöön tutustumiskohde voi olla esim. pankki, jossa voidaan tutustua vaikkapa siihen, miten pankkiautomaatti toimii ja mistä rahat sinne tulevat.

Retkillä lähiympäristöön voidaan tutustua myös eri ammatteihin tai kutsua eri ammattiryhmien edustajia vierailulle päiväkotiin, esimerkiksi lasten omia vanhempia.

Tässä orientaatioissa voidaan lapsille avata myös nykYTEKNIikkaa. Samalla kun opetellaan vaikkapa tietokoneen käyttöä, käydään läpi myös siihen liittyviä kysymyksiä. Lasten kanssa voidaan keskustella esimerkiksi internetin ja kännykän käytön periaatteista.

Toiminnassa ja sen suunnittelussa pyrimme huomioimaan lasten omat kiinnostuksen kohteet ja ideat ja käsittelemään myös mahdolliset heidän mieltään askarruttavat kysymykset.

Päiväkodissamme traditioita siirtyy luonnollisesti myös erilaisten perinteisten juhlapäivien vieton kautta, perinneleikein, lauluin ja loruin. Toiminta etenee konkreettisesta abstraktimpaan, läheltä kauemmas, suppeasta laajempaan sitä mukaa, kun lapsi kasvaa ja kehittyy.

Päiväkodissa voidaan järjestää myös vanhojen tavaroiden näyttely ja miettiä yhdessä, ”mitä tarinoita tavaroilla on kerrottavana”.

Päiväkodissa meillä on myös lapsille käytettävänä kansallispukuja ja kanteleita, jotka sopivat hyvin juhlien esityksiin. Joskus päiväkodin juhlissa (esim. Kalevalanpäivä, juhannusjuhlat, itsenäisyysjuhlat) henkilökunta pukeutuu kansallispukuihin. Lipun nosto pihalla lasten kanssa juhlistaa merkkipäivien viettoa. Meillä on myös oma, lasten suunnittelema päiväkotikyltti Yliskylän pöytäviiri, joka luo yhteisyyden ja jatkuvuuden tunnetta.

8.4 Esteettinen orientaatio

Esteettinen kasvatus muodostaa kokonaisuuden, joka on laaja ja monitahoinen. Parhaiten tämä mielikuvituksen valtaväylä avautuu lapsille havaitsemisen, kuuntelun, tuntemisen, luomisen, kuvittelun ja intuition avulla.

Taiteellisten kokemusten lumous virittää lapsen toiminnallisuuteen ja ilmaisuun. Kokemuksissa ja elämyksissä näkyy oppimisen ilo, eri aistialueiden yhdistäminen; muodot, värit, äänet, tuoksut ja tuntemukset. Esteettiseen orientaatioon kuuluu eri taiteen- ja ilmaisunaloja, jotka kulkevat rinnakkain, sisäkkäin, edestakaisin, ympäri ja taas takaisin, eri välineillä ja materiaaleilla kokeillen.

Lasten omat elämykset ja kokemukset ovat luovuuden ja itseilmaisun lähtökohtia. Lapsella on mahdollisuus tutustua taiteelliseen ilmaisuun omien kykyjensä ja taitojensa mukaisesti. On tärkeää, että lasten arki ja leikit liitetään toimintaan niin, että lasten omat tiedot ja taidot ovat opetuksen lähtökohtana.

Päiväkodin arjessa kiinnitämme huomiota oppimisympäristön esteettisyyteen. Huolehdimme yhdessä lasten kanssa toimintavälineiden kunnosta ja tilojemme viihtyisyydestä ja siisteydestä. Päiväkodin suuret ikkunat mahdollistavat luonnon värien ja valaistuksen seuraamisen ja vuodenaikojen vaihtelu on meillä jatkuvasti näkyvissä muuttuvana värileikkinä. Elämme luonnon keskellä.

Päiväkodin juhliin valmistaudumme koristelemalla yhdessä päiväkodin ja pukeudumme juhla-asuihin. Katamme kauniisti ja nautimme juhla-aterian joulun ja pääsiäisen aikoihin. Kiinnitämme huomiota myös arkena hyviin käytöstapoihin ja pöytätapoihin sekä äänenkäyttöön. Aikuinen on malli lapselle.

Kädentaidot

Kädentaitojen keskeisiä elementtejä ovat kuvallinen kieli, kuten rytmi, tila, liike, valo, varjo, väri ja sommittelu. Ympäristön havainnointi kehittää erityisesti aistiherkkyyttä, tilantajua, muodontajua, värintajua sekä materiaalien ja rakenteiden tajua.

Materiaalien lisäksi tutustumme erilaisiin tekniikoihin: piirtäminen, maalaaminen, leikkaaminen, repiminen, rypistely, liimaaminen, kolmiulotteinen työskentely (mm. savityöt, muovailu), grafiikka, pujottelu, rakentelu, pistely, ompelu ja valokuvaus.

Järjestämme lapsille on mahdollisuuden rauhalliseen omaehtoiseen työskentelyyn, mutta myös ryhmässä tapahtuvaan yhteistoiminnalliseen työskentelyyn. Tarjoamme mahdollisuuden kädentaitojen harjoitteluun säännöllisesti ja lapsella tulee olla aikaa toteuttaa työnsä loppuun asti.

Aikuiset huolehtivat, että materiaaleja on lasten saatavilla ja tilat innostavat lapsia kädentaitoihin. Järjestämme myös taidenäyttelyitä, jolloin lasten työt ovat esillä. Näin lapset oppivat arvostamaan myös toistensa töitä, havainnoiden ja kuvaillen niitä. Erilaiset retket luontoon, taidenäyttelyyn ja teatteriin innoittavat lapsia.

Aikuinen huolehtii yhdessä lasten kanssa, että välineet pysyvät hyvässä kunnossa.

Valmiiden materiaalien lisäksi käytämme luonnon- ja kierrätysmateriaaleja. Lapset saavat myös itse keksiä erilaisia tapoja taiteilla ja käyttää materiaaleja.

On tärkeää, että aikuiset ymmärtävät itse tekemisen ja prosessin tärkeyden suhteessa lopputuotokseen. Luova prosessi on aina lopputuotosta tärkeämpi.

Näin aikuisen rooli havainnoijana, dokumentoijana ja kannustajana on erityinen. Rohkaisemme lasta kertomaan omista töistään ja niiden toteutuksesta.

”Elämä on varsin kaunista, mutta siltä puuttuu muoto. Taiteen tarkoitus on antaa sille sitä.” (Jean Anouilh)

Liikkuminen

Lapsella on luontainen tarve liikkua. Lapsi tarvitsee liikkumista, koska se on edellytys hänen normaalille fyysiselle kasvulleen ja kehitykselleen. Pienen lapsen liikkuminen on pääsääntöisesti omaehtoista liikkumista. Aikuisen tulee antaa lapselle tilaa ja aikaa liikkua hänen omien liikkumisedellytystensä mukaisesti monipuolisesti vaihtelevassa ja liikkumiseen innostavassa ympäristössä aina, kun se on mahdollista.

Vapaan liikkumisen lisäksi lapselle tarjotaan ohjattuja liikuntatuokioita, joissa lapsi voi harjoitella sosiaalisia taitoja, toisten huomioon ottamista ja sääntöjen noudattamista. Aikuisen suvaitseva asenne lasten spontaaniin liikuntaan innostaa lasta nauttimaan liikunnasta ja kokemaan liikunnan iloa. Jätämme turhat kiellot pois turvallisuus huomioiden.

Liikunnalla on merkittävä rooli lapsen oman kehon hahmottamiselle ja myönteisen minäkuvan ja terveen itsetunnon kehittymiselle. Liikunta antaa lapselle rohkeutta kokeilla omia rajojaan ja mahdollisuuden tutustua erilaisiin liikuntamahdollisuuksiin.

Leikki, liikunta, taide ja tutkiminen ovat lapselle ominaisia tapoja toimia. Kokemukset ja elämykset leikeissä ja retkillä innostavat lasta liikkumiseen luovuuteen ja itseilmaisuun.

”Jännittävien elämysten kokemiseen tulee vähintään antaa mahdollisuus ja uusien askeleiden ottamiseen tulee suorastaan ohjata.” (Klaus Somerkoski)

Musiikki

Lasten ehdoilla etenevä musiikkikasvatus on laadukasta yhdessä tekemistä ja kokemista. Musiikilla on suuri merkitys turvallisuuden ja läheisyyden luojana, ilon lähteenä, viihtymisen ja mielihyvän tuottajana sekä lohduttajana. Pienenä koetut elämykset antavat valmiuksia myöhemmälle oppimiselle ja musiikin kokonaisvaltaiselle kokemiselle.

Suunnitellessamme musiikkituokioita otamme huomioon lasten iän ja kehitystason. Näin jokainen lapsi saa osallistua musiikin tuottamiseen ja kokemiseen omien valmiuksiensa ja innostuksensa mukaisesti. Tavoitteena on tutustuttaa lapsia erilaiseen musiikkiin, rytmi- ja sävelkulkuihin sekä omaan äänenkäyttöön ja laulamiseen.

Käytämme monenlaista musiikkia kuunteluun ja liikuntaan (esim. musiikkiliikunta, musiikkimaalaus ja musiikkisadut). Tutustumme eri maiden ja kulttuurien musiikkiin sekä perinteiseen suomalaiseen musiikkiin. Erilaisiin rytmeihin tutustumme kehosoitinilla, rytmisoitinilla, liikkuen, loruillen, kuunnellen ja laulaen. Vuodenaikojen vaihtelut ja erilaiset juhlapyhät rytmittävät lauluvalikoiman.

Monipuoliset tilat innostavat lapsia musiikin kokemiseen ja kuunteluun. Kuuntelu edellyttää myös sitä, että osaamme olla hiljaa ja kuunnella hiljaisuutta. Lasten spontaanius on tärkeää ottaa huomioon. Ohjatuilla musiikkituokioilla on tärkeää, että aikuinen luo kiireettömän, rauhallisen ja innostavan tunnelman. Järjestämme salissa n. kerran kuukaudessa koko talon yhteisiä lauluhetkiä, joissa myös lapset pääsevät esittämään musiikkia.

Retkillä lähiympäristöön tutustumme erilaisiin luonnonääniin. Liikuntatuokioilla tutustumme mm. musiikkiliikuntaan. Tutustumme myös musiikin peruskäsitteisiin, joita ovat dynamiikka, sointiväri, rytmi/tempo, melodia, harmonia sekä muoto.

Teemme yhteistyötä mm. Itä-Helsingin musiikkiopiston ja Laajasalon seurakunnan kanssa, esim. lasten konserttavierailut.

Aikuinen huolehtii, että soittimet ovat hyväkuntoisia ja ohjaa myös lapsia käyttämään niitä oikein. Valmistamme myös itse soittimia erilaisista kierrätys- ja luonnonmateriaaleista.

Aikuisen innostunut asenne musiikkia kohtaan innostaa myös lapsia. Musiikkia voi kokea ja tehdä monilla eri tavoin. Ei ole väärää tapaa ilmaista itseään musiikin kautta.

”Voisi väittää lapsen syntyvän maailmaan, jossa kaikki on taidetta: valoja, muotoja, värejä, rytmejä. Tila lapsen ympärillä on tilataideteos, esineet veistoksia, auringonläikkä seinällä kuvataidetta, ihmisten liikkeitä tanssia, puhe rytmikästä musiikkia, laulua ja kasvon ilmeet draamaa. Lapsi ei tee vielä eroa itsensä ja ulkomaailman välillä, vaan kaikki on yhtä suurta, alati vaihtuvaa ”tunnesääilmastoa”. Lapsi on kiinnostunut lähinnä niistä tuntemuksista, joita erilaiset visuaaliset, akustiset ja sensoriset kokemukset siinä herättävät ja se on kiinnostunut tietenkin niistä tuntemuksista, joita sen omassa kehossa syntyy.” (Putkonen 1994.)

8.5 Eettinen orientaatio

Eettinen kasvu on kiinteässä yhteydessä lapsen sosiaalisen ja emotionaalisen kasvun kanssa. Kaikki tämä tapahtuu vuorovaikutuksessa muiden lasten ja aikuisten kanssa. Aikuisen mallilla, arvostuksilla ja asenteilla on suuri merkitys.

Hyväksyvä ja kunnioittava asenne toisia kohtaan on tärkeä. Kasvun perustana on lapsen oma toiminta ja itsensä hyväksyminen. Lapsen tulisi vähitellen ymmärtää oman toimintansa merkitys muille ja ottaa vastuuta tekemisistään. Itseluottamus ja itsensä arvostaminen luo pohjaa toisten kunnioittamiselle.

Eettisiä kysymyksiä tulee esille päivittäin, ja käsittelemme niitä luontevasti erilaisten tapahtumien ja ristiriitojen yhteydessä. Keskustelemme ja pohdimme

asioita. Myös pelien ja leikkien yhteydessä harjoittelempa näitä taitoja. Kuljemme luonnossa ja keskustelemme elämän kunnioittamisen tärkeydestä sen kaikissa muodoissa. Otamme lasten ikätason huomioon.

Lapsi oppii vähitellen ottamaan toiset huomioon ja omaksuu hyviä käytöstapoja. Hän oppii erottamaan oikean ja väärän, samoin pyytämään ja antamaan anteeksi.

Peloista, ahdistuksesta ja syyllisyydestä keskustelemme ja käsittelemme niitä niin, että lapsi voi tuntea olonsa turvallisesti.

Lapsen kasvaessa ja kehittyessä, hän alkaa edellisten lisäksi ratkaista ristiriitoja rakentavasti ja erottaa hyvän ja pahan yhä selvemmin. Oikeudenmukaisuus alkaa kehittyä. Aletaan erottaa syitä ja seurauksia ja ymmärtää oman toiminnan osuutta asioihin.

Esiopetusikäisillä lapsilla tavoitteena on, että suvaitsevaisuus, rehellisyys, tasa-arvoisuuden ja oikeudenmukaisuuden taju kehittyvät edelleen. Luonnosta ja lähiympäristöstä opetellaan pitämään huolta.

8.6 Uskonnollis-katsomuksellinen orientaatio

Uskonnolla on tärkeä osa lapsen kulttuuri-identiteetin rakentumisessa. Keskustelemme vanhempien kanssa kodin vakaumuksista ja arvoperustasta. Näitä kunnioitamme ja niiden mukaan sovimme uskonnollis-katsomuksellisen kasvatuksen sisällöstä. Sovitut asiat kirjataan lapsen vasuun.

Kuuntelemme lasta, keskustelemme ja vastaamme lapsen kehitystason mukaisesti häntä askarruttaviin kysymyksiin.

Pienten lasten kanssa tärkeää on tunnelma, elämykset ja kokemukset. Esimerkkinä kynttilän valo, kauniit kukat, hiljaisuus tai kaunis musiikki. Annamme mahdollisuuden hiljentymiseen, ihmettelyyn ja pohdintaan. Huomioimme myös kirkolliset juhlapyhät ja niiden merkityksen.

Isompien lasten kanssa keskustellemme edellisten lisäksi ihmisen elämänkaaresta. Tutustumme kirkkorakennukseen ja erilaisiin kirkollisiin symboleihin.

Jos ryhmässä on eri uskontoihin kuuluvia lapsia, tutustumme heidän uskonnollisiin vakaumuksiinsa ja tapoihinsa. Opettelemme kunnioittamaan eri uskontoja.

Teemme yhteistyötä Roihuvuoren seurakunnan kanssa osallistumalla yhteistyökokouksiin sekä kirkon tarjoamiin tilaisuuksiin.

Seurakunnan tarjoamiin lasten kirkkohetkiin kerran kuukaudessa osallistumme mahdollisuuksien mukaan Laajasalon kirkossa.

Erilaisia tilaisuuksia ovat syksyllä kynttiläkirkko ja joulukirkko, keväällä pääsiäiskirkko ja kevätkirkko. Kevätkirkon yhteydessä eskarilaiset siunataan koulutielle.

Seurakunnan työntekijä vierailee myös päiväkodissa mahdollisuuksien mukaan muutaman kerran toimintavuoden aikana.

8.7 Sisällöllisten orientaatioiden jatkumo esiopetuksen opetussuunnitelman perusteiden sisältöalueisiin

Orientaatiot muodostavat varhaiskasvatuksen henkilökunnalle kehyksen siitä, millaisia kokemuksia ja ympäristöjä heidän tulee etsiä ja tarjota, jotta lasten kasvu ja kehitys etenee tasapuolisesti.

Varhaiskasvatussuunnitelman sisällölliset orientaatiot ovat oppiaineita laajalaisempia. Eri aiheet ja ilmiöt ja sisällöt liitetään lasten lähiympäristöön ja arkeen.

Myöskään esiopetuksessa ei ole oppiainejakoa, vaan keskeiset sisältöalueet sijoitetaan sisällöllisten orientaatioiden yhteyteen. Näin muodostuu jatkumo varhaiskasvatuksen sisällöllisistä orientaatioista esiopetuksen keskeisiin sisältöalueisiin ja edelleen alkuopetukseen.

9. Lapsen kehityksen tukeminen varhaiskasvatuksessa

Päiväkodissa tapahtuva hoito, kasvatus ja opetus suunnitellaan tiiviissä yhteistyössä lapsen vanhempien kanssa.

Lapsen erityisen tuen tarpeen lähtökohtana on vanhempien ja henkilökunnan havainnot lapsesta tai aiemmin todettu tuen tarve.

Jos vanhemmilla ja henkilökunnalla herää huoli lapsesta päivähoidon alussa tai myöhemmin, asiasta keskustellaan vanhempien kanssa yhdessä. Tuen tarve merkitään myös lapsen palvelusuunnitelmaan vanhempien ollessa tietoisia asiasta.

Arjen tilanteissa lähdemme heti miettimään lapsen tukemisen mahdollisuuksia kotona ja päiväkodissa ts. lapsen varhaista tukemista normaalin päivähoidon keinoin esim. toimintaa eriyttämällä.

Teemme yhteistyötä Laajasalon lasten neuvolan kanssa (3- ja 5 - vuotistarkastusten yhteydessä), jolloin havainnoimme lasta. Lomakkeisiin kirjataan sekä vanhempien että päivähoidon arviot lapsen kehityksestä. Neuvola palauttaa oman arvionsa vanhemmille ja päiväkotiin. Lapsen vastuukasvattaja ja vanhemmat käyvät arvion pohjalta keskustelun mahdollisesta tuen tarpeesta.

Voimme olla yhteydessä kiertävään erityislastentarhanopettajan (keltoon) ja tarvittaessa ohjata vanhempia viemään lapsi tarkempiin tutkimuksiin, jolloin lapsen tuen tarpeesta saadaan tarvittava lausunto. Kelto käy konsultaatiokäynnillä päiväkoti Yliskylässä tarvittaessa. Kelto tukee päiväkodin henkilökuntaa ja vanhempia kasvatuksellisissa asioissa.

Lapsen vastuukasvattaja tekee tarvittaessa lapsen erityisen tuen tarpeesta esityksen, jonka vanhemmat hyväksyvät allekirjoituksellaan. Päivähoitoalueen päällikkö huomioi mahdollisen tuen tarpeen.

Lapsen rakenteellisia tukia päivähoidossa ovat ryhmän pienennys tai joskus erityisavustaja 1-2 lapselle. Ryhmän pienennys tarkoittaa sitä, että lapsiryhmään valitaan 1-2 lasta vähemmän kuin tavallisesti.

Jos tuen tarve on mittavaa, vanhempia ohjataan hakemaan lapselle paikkaa erityisryhmästä. Laajasalossa on integroituja erityisryhmiä päiväkotii Ilomäessä ja Tahvonlahdessa. Erityisryhmiin valinnat ja tukitoimipäätökset tehdään vuodeksi kerrallaan keväisin ja myöhemmin sovittuina aikoina muutaman kerran vuodessa.

Erityisen tuen päätöksen saaneelle lapselle tehdään erityisen tuen suunnitelma yhdessä vanhempien, kelton ja lasta tutkineen tahon kanssa.(esim. puheterapeutti, psykologi, toimintaterapeutti). Erityisen tuen suunnitelman toteutumista arvioidaan sopimuksen mukaan muutaman kerran vuodessa. Erityisen tuen suunnitelma on osa lapsen VASUa tai HOJKSia (Henkilökohtaisen opetuksen järjestämistä koskeva suunnitelma).

10. Eri kieli- ja kulttuuritaustaiset lapset

Päiväkotii Yliskylässä maahanmuuttajataustaisia lasten lukumäärä vuosittain on ollut pieni. Kuitenkin meillä, kuten muissakin päiväkodeissa, on nimetty S2-vastaava (suomi toisen kielenä) – lastentarhanopettaja. Osallistumme alueen yhteisiin koulutuksiin tiedon ja taidon ylläpitämiseksi.

Jos lapsiryhmään on tulossa maahanmuuttajataustainen lapsi, ryhmän lapsia valmistetaan kertomalla maasta, josta perhe on tullut ja lapsen vieraskielisyydestä. On tärkeää, että perhe tuntee olevansa tervetullut yhteistyöhön päiväkodissa. Lapsen hoito- ja kasvatust keskustelussa vanhempien kanssa voidaan käyttää tarvittaessa tulkkia.

Helsingin S-2 (suomi toisena kielenä) -suunnitelman mukaan päiväkodissa tulee tehdä maahanmuuttajataustaiselle lapselle kaksikielisyyden suunnitelma. Tavoitteena on, että lapselle kehittyy toimiva kaksikielisyyys. Kaksikielisyyden suunnitelma kirjataan lapsen VASUUN (mikäli lapsi muuttaa, niin ko. suunnitelma lähetetään seuraavaan päivähoitopaikkaan) ja LEOPSiin, joka lähetetään vanhempien luvalla lapsen mukana hänen siirtyessään kouluun.

S2-suunnitelma sisältää lapselle tehdyt kielelliset harjoitukset sekä kielellisen kehityksen seurantalomakkeen, joka antaa henkilökunnalle ”täsmätietoa” lapsen kaksikielisyyden tukemista varten.

Keskeisiä periaatteita ovat, että vanhemmat tukevat oman kielen ja kulttuurin omaksumista ja päivähoito tukee suomenkielen oppimista. Tavoitteiden asettamisessa huomioidaan lapsen ikä, äidinkielen taito (jos mahdollista) ja suomenkielisessä toiminnassa vietetty aika. On otettava huomioon myös, milloin lapsi aloittaa koulun.

Kieliharava-työmalli on Vuosaarella (Helsingissä) kehitetty menetelmä lasten kielitaidon arviointia varten. Se voi toimia myös oman työn suunnittelun ja arvioinnin välineenä.

Kieliharava – työmalliin kuuluva kielikonsultaatio (”Kettu-kierros”) toteutetaan syksyisin ja keväisin. Kielikonsultaatiossa S2-lastentarhanopettaja, kelto ja lapsiryhmän työntekijät arvioivat lapsen suomenkielen edistymistä Kettu/Lumiukko-tehtäväsarjalla ja ryhmätilanne- havaintojen perusteella.

Lapsen edistymisestä ja havainnoinnista tulee keskustella vanhempien kanssa vähintään kerran vuodessa ja tarvittaessa voidaan käyttää tulkkia. Vanhemmille annetaan esitteitä ja tiedotteita mahdollisuuksien mukaan heidän omalla äidinkielellään. Vanhempia kannustetaan ylläpitämään lapsen omaa äidinkieltä luomalla siten pohjaa toimivalle kaksikielisyydelle.

Päiväkodissamme on hyviä kokemuksia pienryhmätoiminnasta (”Kili”-kerho), joka on arkipäivän työväline ja sopii lapsen kielellisten, motoristen ja vuorovaikutustaitojen harjoitteluun myös maahanmuuttajataustaisille lapsille.

11. Yhteistyö

Yhteistyö vanhempien kanssa on tärkein päivittäinen ja säännöllinen yhteistyömuotomme. Sitä on kuvattu erityisesti Vasun luvussa 4, Kasvatuskumppanuus.

Päiväkodin henkilökunnan ammatillista yhteistyötä on kuvattu mm. Vasun luvussa 2, Toimipisteen esittely.

Yhteistyötä kelton, S2-lastentarhanopettajan, lasten neuvolan ja tarvittaessa lastensuojelun kanssa on kuvattu myös aiemmissa Vasun kohdissa.

Esiopetuksen yhteistyö

Päiväkotimme esiopetusryhmät tekevät vuosittain tiivistä yhteistyötä Laajasalon peruskoulun kanssa. Olemme laatineet yhdessä lähipäiväkotien ja Laajasalon peruskoulun kanssa **esi- ja alkuopetuksen**

Yhteistoimintasuunnitelman.

Siihen sisältyy pysyvä osa (yhdessä sovitut toimintaperiaatteet) ja vuosittain tarkistettava osa (toimintakalenteri ja yhteystiedot).

Päiväkodin ja koulun opettajat tapaavat yhteistyöpalavereissa säännöllisesti syys- ja kevättoimintakaudella.

Uusien esioppilaiden kohdalla päiväkodinjohtaja, esiopetuksesta vastaavat opettajat ja kelto käyvät läpi toimintakauden alussa koko ryhmän tilanteen ja tiedossa olevat oppilashuollolliset tarpeet.

Koulun rehtori ja alkuopettaja vierailevat eskareiden vanhempainillassa syyskaudella.

Esikoululaiset tutustuvat kouluun ensimmäisen kerran oman lastentarhanopettajansa kanssa "Ekatreffeillä" lokakuussa.

Keväällä esiopetusryhmä käy tutustumassa tarkemmin koulun arkeen ja toimintatapoihin. Toukokuussa tulevat ekaluokkalaiset tapaavat jo opettajansa ja luokkatoverinsa.

Esiopetusvuoden aikana yhteistyössä vanhempien ja lapsen kanssa tehty **LEOPS (lapsen henkilökohtainen esiopetussuunnitelma)** siirtyy vanhempien luvalla lapsen tulevaan kouluun.

Oppilashuolto

on lapsen fyysisestä, psyykkisestä ja sosiaalisesta hyvinvoinnista huolehtimista. On tärkeää, että lapset saavat myös esiopetusvuonna kaiken tarvitsemansa tuen. Asianmukaisen tarvittavan tiedon siirtyminen huoltajan suostumuksella päiväkodista kouluun auttaa jatkossa myös koulua järjestämään alusta asti tarvittavaa tukea lapselle.

Kouluvalmiuden arvioinnissa tekevät tiivistä yhteistyötä Kaakkoisen alueen keltot (2), koulupsykologit, alueellinen erityisopettaja (aero), terveyskeskuspsykologi sekä muut tahot (mm. perheneuvola).

Oppilashuollon avulla edistetään lasten tervettä ja tasapainoista kasvua ja kehitystä sekä luodaan edellytykset hyvälle kasvulle ja oppimiselle. Oppilashuollon tehtävänä on koordinoita ja kehittää oppilashuoltotyötä, edistää oppimisympäristön terveellisyyttä ja turvallisuutta sekä etsiä ratkaisuja tukea tarvitsevien lasten auttamiseksi.

Esiopetuksen oppilashuoltoryhmän tavoitteena on edistää ennaltaehkäisevää työtettä sekä sen seuranta ja jatkuvuutta. Työ perustuu luottamukselliseen ja vastuulliseen yhteistyöhön kotien, henkilöstö ja lasta hoitavien muiden tahojen kanssa.

Esiopetuksen oppilashuoltoryhmään kuuluvat varhaiskasvatusyksikön lastentarhanopettaja ja päiväkodin johtaja, kiertävä erityislastentarhanopettaja, neuvolapsykologi, lastensuojelu, terveydenhuollon ja perheneuvolan edustajat sekä mahdollisesti tarvittavat asiantuntijat kuten suomi2-opettaja.

12. Yksikön varhaiskasvatuksen sisällöllinen arviointi, kehittäminen ja seuranta

Arviointi on kehittämisen edellytys. Arvioinnin avulla määritetään, miten asetetut tavoitteet on saavutettu sekä tunnistetaan toiminnan vahvuuksia ja nostetaan esiin kehittämistarpeita

Päiväkoti Yliskylän henkilökunta arvioi toimintaansa säännöllisesti varhaiskasvatuksen laadun ylläpitämiseksi ja kehittämiseksi.

Arvioimme toimintaamme viikkopalaverissa ja myös pidemmällä aikavälillä kehittämisspäivillä 1-2 kertaa vuodessa.

Varhaiskasvatuksen syvempää pohdintaa voimme toteuttaa esim. Helsingin päivähoidossa joka toinen vuosi tehtävien asiakaskyselyjen pohjalta. Vasu-prosessin yhteydessä olemme pohtineet päiväkotimme arjen toimivuutta 4-kenttä työskentelyn avulla. Mietimme, mitkä asiat toimivat hyvin ja mihin haluamme muutosta, mitkä asiat ovat ristiriitaisia tai koetaan uhkana tai mahdollisuutena.

Lapsiryhmien toimivuutta testaamme vuosittain ns. kontekstianalyysi-lomakkeen avulla. Jokainen tiimi miettii oman lapsiryhmänsä tilannetta, mitkä asiat ovat kunnossa, mitä pitäisi kehittää.

Ammatillista uudistumista tukevat täydennyskoulutus ja siirtyminen päiväkodin sisällä lapsiryhmästä toiseen yhdessä sopien. Pyrimme säilyttämään pysyviä hoitosuhteita lasten ja henkilökunnan välillä mahdollisuuksien mukaan.

Lapsen vasun ja leopsin arviointi tapahtuu vuosittain yhdessä vanhempien kanssa. Arvioinnin tavoitteena on lapsen kasvun, kehityksen ja oppimisen tukeminen sekä seuraaminen. Sen pohjana on lapsen toiminnan havainnointi. Leops-keskustelussa voi esiopetuksessa oleva lapsi olla osan aikaa mukana, jolloin hän voi tuoda esille omaa oppimistaan. Hän voi kertoa, mikä onnistuu hänen mielestään hyvin ja mikä tuntuu vielä vaikealta. Tavoitteena on lapsen omien taitojen kehittymisen huomaaminen, joka myös luo pohjan oppimisen ilolle.

Esiopetusvuoden lopulla lapsi saa päiväkodista osallistumistodistuksen.

Todistus ei sisällä henkilökohtaista arviointia lapsesta.

13. Loppusanat

Päiväkoti Yliskylän henkilökunnan Vasun kehittämisprosessi on tuottanut oheisen dokumentin: Päiväkoti Yliskylän Varhaiskasvatussuunnitelman 2007.

Kahden vuoden prosessi on tuntunut pitkältä ja raskaalta, mutta samalla haasteelliselta ja antoisalta. Prosessiin on osallistunut omalla panoksellaan jokainen päiväkotimme työntekijä. Olemme osallistuneet tiiviisti alueelliseen vasu-ohjausprosessiin ja saaneet sieltä tukea oman toimipisteen vasun etenemiseen. Olemme käsitelleet ja puhuneet arkipäivän sujumisesta ja asettaneet mitä? miten? ja miksi? -kysymyksiä toiminnallemme ja periaatteillemme. Olemme päivittäneet tietouttamme koulutuksilla ja soveltaneet uutta oppimaamme käytäntöön. Jatkotyöskentely on tapahtunut tiimeissä keskustellen ja kirjaten asioita.

Nyt valmistunut Vasu ohjaa jatkossa työtämme. Käytämme sitä uusien työntekijöiden ja opiskelijoiden perehdyttämiseen ja esittelemme sitä lasten vanhemmille ja yhteistyökumppaneille. Vasu antaa hyvän keskustelupohjan edelleenkin jatkuvalla arvioinnilla ja kehittämistyölle toimipisteessämme, esim. vuosittaisilla henkilökunnan kehittämispäivillä.

Vasun tulee olla muuttuva, kehittyvä ja elävä asiakirja. Yhteiskunta muuttuu, niin myös lasten, perheiden ja päivähoidon tarpeet. Tarkistamme ja täydennämme Vasua tulevana vuosina varhaiskasvatuksen vastuualueen ohjeistuksen mukaan yhdessä alueemme muiden toimipisteiden kanssa.